

ISBN: 978-605-7949-58-5

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A. Ş.

Ketebe Yayınları: 150

Menâkıbnâme

Editör

Dilara Yabul

Kapak

Harun Tan

Düzeltili

Cihan Aldık

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Mayıs 2019
İstanbul

ketebe.com

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 34989

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212. 612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Matsis Matbaa Hizmetleri

San. ve Tic. Ltd. Şti

Sertifika No: 40421

Tevfik Bey Mah. Dr. Ali Demir Cad.

No: 51 Sefaköy Küçükçekmece /

İstanbul Tel: 212 624 21 11

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ne aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Bir Allah Dostunun Hatıraları
Şa‘bân-ı Velî Menkıbeleri

ÖMER FUÂDÎ

HAZIRLAYAN
MUHAMMED BEDİRHAN

KETEBE

Ömer Fuâdî

Ne zaman doğduğu kesin olarak bilinmese de 966 (1559) yılında doğmuş olabileceği kaydedilmiştir. Kendisinin *Menâkıb-ı Şeyh Şa'bân-ı Velî* ve *Türbenâme* isimli kitabında verdiği bilgilere göre, makam ve mevki hevesiyle ilim öğrenmeye başlamış olan Ömer Fuâdî Hazretleri, ilim tahsilinden sonra bir süre müftü kâtibi olarak görev yapmıştır. Tasavvufa ilgi duymaya başlamasının ardından bu konuda ilmini genişletmek için pek çok kitap okuduğunu söyleyen Hazret, bu yolun bir mürşid-i kâmilin eteğini tutmadan gidilemeyeceğinin idrakine kısa sürede varmıştır. Bu sebeple, Şâbân-ı Velî Dergâhı'nın üçüncü postnişini Abdülbâki Efendi'ye intisap edip üç yıl şeyhinin hizmetinde kalmıştır. Abdülbâki Efendi ahirete göçtükten sonra dergâhın dördüncü postnişini Muhyiddin Efendi'ye biat ederek seyr u sülûkunu tamamlamıştır. Muhyiddin Efendi'nin vefatı üzerine dergâhın beşinci postnişini olarak irşad faaliyetlerine başlamış, yaklaşık otuz üç yıl bu görevini sürdürmüştür.

Eserleri: *Menâkıb-ı Şeyh Şa'bân-ı Velî*, *Türbenâme*, *Bülbüliyye*, *Risâle-i Hâbiyye*.

İçindekiler

Takdim.....	7
-------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

Bu Bölümde Gerçek Velînin Kim Olduğunun Bilinmesi ve Gerçek Velîlerin Tamamının Olağanüstü Kerâmetler Göstermelerinin Gerekip Gerekmediği Konusu Açıklanır	21
---	----

İKİNCİ BÖLÜM

Şa‘bân Efendi Hazretlerinin (ks) Şerefli Silsileleri Hakkındadır	41
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kastamonu’da Şa‘bân Efendi Camii Yakınlarında Kabri Bulunan Seyyid Sünnetî Efendi’nin (ks) Menkıbelerine Dairdir	55
--	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kutbu’l-Aktâb, Yüce Şeyh, İnsanların ve Cinlerin Mürşidi, Cenâb-ı Şeyh Şa‘bân Efendi Hazretlerinin (ks) Kıymetli Menkıbeleri ve Yüksek Kerâmetlerine Dairdir	61
--	----

BEŞİNCİ BÖLÜM

Şa'bân Efendi Hazretlerinin (ks) Kendisinden Sonra İrşâd Seccâdelerinde Yerlerine Geçip İrşâd eden Dört Halîfesinin Menkıbelerini Açıklar.....	131
--	-----

BİRİNCİ FASIL

İlk Halîfe Hz. Ebû Bekir (ra) Gibi Hz. Aziz'in (ks) Seccâdesine İlk Oturan Osman Efendi Hazretlerinin (ks) Menkıbeleri.....	133
---	-----

İKİNCİ FASIL

İkinci Halîfe Hz. Ömer (ra) Gibi Hz. Aziz'in (ks) Seccâdesine İkinci Olarak Oturan Hayreddin Efendi'nin (ks) Menkıbeleri.....	136
---	-----

ÜÇÜNCÜ FASIL

Üçüncü Halîfe Hz. Osman (ra) Gibi Hz. Aziz'in (ks) Seccâdesine Üçüncü Olarak Oturan Abdülbâkî Efendi Hazretlerinin (ks) Menkıbeleri.....	141
--	-----

DÖRDÜNCÜ FASIL

Dördüncü Halîfe Hz. Ali (kv) Gibi Hz. Aziz'in (ks) Seccâdesine Dördüncü Olarak Oturan Muhyiddin Efendi Hazretlerinin (ks) Menkıbeleri.....	151
--	-----

Risâlenin Hâtimesi	159
--------------------------	-----

Takdim

Menâkıbnâme özellikle dînî açıdan önem arz eden kişi ve yerlerin üstünlüklerini anlatan eserlere verilen genel bir isimdir. Övülecek güzel iş ve davranış anlamlarına gelen Arapça menkıbe kelimesinin çoğul hâli olan menâkıb kelimesi ile yazı ya da kitap gibi anlamları bulunan Farsça nâme kelimesinden üretilmiş bileşik bir isimdir. Menkıbe kelimesinin ilk kullanımına hicri III. asırda yazılan bazı hadis kitaplarında Hz. Peygamber'in (sav) arkadaşlarının fazîletlerini anlatan bölümlerde rastlamaktayız. Daha sonraları ise halîfelerin, mezhep imamlarının, mukaddes kabul edilen yer ve şehirlerin fazîletlerine dair hususlara da menkıbe/menâkıb adı verilmiştir.

Menkıbe kelimesinin evliyânın hâlleri ve onlar elinden çıkan hârikulâde olaylar anlamına gelen bugünkü kullanım şekli ise daha çok sûfîlerin eseridir. Sûfîler kendilerinden söz ettirmeye başladıkları dönemlerden itibaren hayatları, bazı hâl, davranış ve sözleri yine sûfî kimliğe sahip yazarlar tarafından derlenmiştir. Bu derlemeleri ihtivâ eden eserlere önceleri diğer din ilimleri literatüründe gördüğümüz biyografi eserlerinin ortak adı olan *tabakât* adı verilirken daha sonraları yaygın olarak menâkıb denmeye başlanmıştır. Bu bağlamda tasavvufun ilk klasik eserleri kabul edilen Kuşeyrî'nin *er-Risâle*'si, Serrâc'ın *el-Luma*'ı, Hucvîrî'nin *Keşfu'l-Mahcûb*'u işledikleri diğer tasavvufî konuların yanı sıra içlerinde sûfî velîlerin hayatları, sözleri, fiilleri ve hâlleriyle ilgili bilgiler aktarılması ve bu

şahıslar hakkında değerlendirmeler yapılması açısından sūfî menâkıb literatürüne öncülük yapan eserlerdir. Bunların yanı sıra, yine ilk dönem yazarları olan Ebû Nuaym el-İsfahânî'nin *Hilyetü'l-Evliyâ'sı* ve Sülemî'nin *Tabakātu's-Sûfiyye'si* ise doğrudan doğruya sūfîlerin biyografilerine ve menkıbelerine yönelik eserlerdendir. İlk dönem tasavvufuna ait bu kaynaklarda yer alan menkıbe türü bilgiler incelendiğinde bunların daha çok o dönemde yaşayan sūfîlerin temsil ettikleri tasavvufî meşrepler hakkında ipucu verdikleri göze çarpar. Sonra-ki dönemlerde daha sık rastlanacak olan olağanüstü hâller ve kerâmetler ise neredeyse yok gibidir.

Menâkıb türü eserlerin evliyâyâ ait olağanüstü özellikleri anlatır bir hüviyet kazanması hicrî beşinci asırdan itibaren ortaya çıkmıştır. Bugün hâlen müntesibi bulunan büyük tarîkatların pîrlerinin yaşadıkları dönem olan bu asırda Abdülkâdir Geylânî (ks), Ahmed er-Rifâî (ks), Ahmed el-Bedevî (ks) gibi büyük pîrlerin ve güçlü tasavvufî şahsiyetlerin vefatlarının ardından onlara izâfe edilen söz, fiil ve hâllerin yanı sıra onlardan zuhûr eden ve kerâmet diye nitelenen olağanüstü durumlara ait rivâyetler de toplanmaya başlanmıştır. Bu dönemden sonra artık menâkıb türündeki eserler daha çok bu kerâmetleri ifade eder olmuştur.

Kerâmetler, peygamber olmayan ve peygamberlik iddiası da bulunmayan şahıslardan zuhûr eden hârikulâdeliklerdir. Bu türden durumların kerâmet diye nitelenmeleri, bu durumlar kendilerinden zuhûr eden kimselerin sâlih amel sahibi iyi insanlar olmalarına bağlıdır. Olağanüstü oluşları bakımından peygamberlerin mûcizelerine benzerler. Ancak kendisinden kerâmet zuhûr eden kişinin peygamberlik iddiasının bulunmaması nedeniyle, bu iki olağanüstü durum birbirinden ayrışır.

Menâkıb türündeki eserlerde giderek daha fazla kerâmet tarzı durumlara yer verilmesi bir bakıma onun mûcize ile olan benzerliğinde gizlidir. Nasıl ki, bir peygamberin peygamberliğini

ispat sadedinde mûcizeleri varsa, kerâmetler de bir velînin velî oluşunun delili gibi görülmüştür. Bu türden rivâyetler özellikle halkın velîler etrafındaki bazı inanışlarının kaynağıdır. Sözelimi, İslâm coğrafyasında yaygın biçimde görülen ve özellikle selefî düşünceye mensup Müslümanların şiddetle eleştirdikleri türbe merkezli birtakım ritüellerin gelişmesi bu tür inanışların en tipik örneğidir.

Menâkıb kitaplarında nakledilen olağanüstü olaylardan kimilerinin İslâm hârici dinlerin mensupları için de anlatılıyor olması bazı çağdaş yazarlar tarafından bahsi geçen dinlerle İslâm arasındaki etkileşime bağlanmış ve o din mensuplarının Müslüman olduklarında eski dinlerine ait inançlarını da beraberlerinde taşıdıkları sonucuna varılmıştır. Bu değerlendirmeye kısmen doğru olsa da menâkıb kitaplarında Müslüman velîler ile diğer dinlerin mensupları arasında geçtiği nakledilen ve özellikle de gerçek inancın ispatlanması sadedinde değerlendirilebilecek hâdiseler olduğunu görmekteyiz. Bu gibi rivâyetlerden hareketle İslâm öncesi veya sonrası dönemde yaşayan diğer dinlerin kutsal kabul ettikleri kişilerin hârikulâdelikleri ile Müslüman velîlerin kerâmetleri arasındaki benzeşmenin bir tür İslâmlaştırma gayreti olarak değil, bilakis benzer olağanüstülüğün Müslüman velîler tarafından Müslüman toplumunun kalbini mutmain kılmak amacıyla benzer biçimde yapılması şeklinde değerlendirilmesinin daha doğru olacağı kanaatindeyiz.

Elinizdeki bu eser, ictihad ettiği tarîkatı bugün Anadolu'nun yanı sıra Balkanlar, Kuzey Afrika, Arap dünyası ve Güney Asya'da hâlen yaşamakta olan Şa'bân-ı Velî Hazretlerinin (ks), Kastamonu'daki tekkesinde kendisinden sonra postnişin olan şeyhlerin beşincisi olan Şeyh Ömer Fuâdî (ks) tarafından birincil kaynaklardan derlenen menkıbelerden oluşmaktadır.

Müellifimiz Şeyh Ömer Fuâdî (ks) 1559 yılında Kastamonu'da doğmuştur. Gençliğinde ilim öğrenmekle meşgul olmuş